

Viranhaltijapäätöksissä noudatettavat periaatteet

– Jättemaksun kohtuullistaminen tai perimättä jättäminen; jätehuoltomääräyksistä poikkeaminen

Kunnan jätehuoltoviranomainen (Joensuun alueellinen jätelautakunta) päättää toimialueensa jätetaksan ja jätehuoltomääräysten hyväksymisestä. Taksan mukaisesta maksusta poikkeamista tai jätehuoltomääräyksistä poikkeamista voidaan hakea jätehuoltoviranomaiselta. Päätökset tekee jätehuoltosuunnittelija, jolle jätelautakunta on siirtänyt toimivaltaansa.

Toisiaan vastaavissa tapauksissa päätöksentekijän on noudatettava yhtenäisiä periaatteita ja ratkaisulinjoja perustuen hallinnon yhdenvertaisuusperiaatteeeseen ja jättemaksuasioissa jätelain 81.2 §:ään, jonka mukaan määrättäessä jätetaksasta poikkeava maksu maksuperusteiden on oltava tasapuolisia ja kohtuullisia. Yksittäistapauksessa, tapauskohtaisen harkinnan perusteella, seuraavista menettelytavoista ja periaatteista voidaan poiketa, jos siten jättemaksu voidaan määrätä muihin maksuvelvollisiin nähden tasapuolisin ja kohtuullisin maksuperustein.

1 Jättemaksun kohtuullistaminen tai perimättä jättäminen

Jätelain 78 §:n mukaan kunnan on perittävä jättemaksua järjestämiensä palveluiden kustannusten kattamiseksi. Oikeuskäytännön perusteella jättemaksua tulee periä myös sellaisten kiinteistöjen osalta, joka ovat käytettävissä vakinaiseen tai vapaa-ajan asumiseen, vaikka käyttö olisi vähäistä. Kiinteistön vähäinen käyttö, sillä syntyvän jätteen vähäinen määrä tai omatoiminen käsittely, kiinteistön haltijan ikä, terveydentila taikka vähävaraisuus eivät ole perusteita maksun perimättä jättämiseen.

Joensuun alueellisen jätelautakunnan hyväksymässä jätetaksassa perusmaksu ja aluekeräyspisteen käyttömaksu on porrastettu eri maksuluokkiin, ja tämä vähentää maksujen kohtuullistamisen tarvetta tapauskohtaisen harkinnan perusteella. Jätetaksan mukaista vakituiseen asunnon jättemaksua laskutetaan pääsääntöisesti silloin, jos kiinteistöllä väestötietojärjestelmän mukaan asutaan vakinaisesti. Vapaa-ajan asunnon maksuluokassa jättemaksuja laskutetaan väestötietojärjestelmän mukaan kiinteistöistä, joilla on vapaa-ajan asumiseen tarkoitettu tai käytettävä rakennus tai tyhjillään oleva asuintalo.

1.1 Asian vireilletulo ja käsittely

Jättemaksuvelvollinen voi hakea maksun kohtuullistamista tai perimättä jättämistä ennen laskun saamista. Maksuvelvollisella on myös oikeus tehdä 14 päivän kuluessa jätelaskun saamisesta muistutus jätehuoltoviranomaiselle. Viranomainen noudattaa asian käsittelyssä mm. jätelakia ja hallintolakia ja soveltaa yhtenäisiä vaatimuksia ja periaatteita eri hakijoiden asioiden käsittelyssä.

Jättemaksun määräämistä taksasta poikkeavaksi haetaan kirjallisesti joko tätä varten olevalla lomakkeella tai vapaamuotoisella hakemuksella. Hakijan tulee kertoa, mitä hakemus/muistutus koskee, esittää perustelunsa vaatimukselleen, toimittaa tarvittaessa hakemuksen perusteluita selventävät liitteet ja allekirjoituksellaan vakuuttaa antamansa tiedot oikeiksi. Lomakkeen saa jätehuoltoviranomaisen verkkosivuilta tai jätehuoltoviranomaiselta ja se sisältää täyttöohjeet sekä liitteitä koskevat ohjeet. Kohtuullistamishakemus tai muistutus osoitetaan ja toimitetaan jätehuoltoviranomaiselle.

Vastaanotetusta hakemuksesta/muistutuksesta tarkistetaan viranomaisessa ainakin seuraavat seikat:

1. on käytävä ilmi mitä haetaan ja millä perustein
2. minkä kiinteistön tai asunnon maksuun hakemus/muistutus kohdistuu
3. hakemuksen tekijän on oltava kiinteistön omistaja tai haltija
 - jos omistajia on useita (esim. kuolinpesä), hakemukseen on liitettävä valtakirjat tai kaikkien omistajien on allekirjoitettava hakemus

4. liitteet, jotka selventävät hakemusta

- esim. jos hakemuksessa vedotaan rakennuksen asumiskelvottomuuteen, on tämä perustelu osoitettava todeksi esim. valokuvin rakennuksen sisä- ja ulkopuolelta tai asiantuntijalausemulla.

Tarvittaessa jätehuoltoviranomainen pyytää hakijaa esittämään lisäselvitystä vaatimuksensa perusteista tai muutoin täydentämään hakemusta, ja asettaa määräajan selvityksen antamiselle. Tarvittaessa pyydetään lausunto esim. Puhas Oy:ltä tai valvontaviranomaiselta. Puutteellisesti laaditusta ja täydentämättä jätetystä hakemuksesta tehdään kielteinen päätös. Muistutusajan umpeuduttua tehty muistutus jätetään pääsääntöisesti tutkimatta.

Asiat käsitellään vireilletulojärjestyksessä ja hakijalle annetaan kirjallinen päätös. Koska kyseessä on hallinto- ja jätelakeihin perustuva viranomaisen hallintopäätös, sen tulee perustua riittävään selvitykseen. Viranomaisella on velvollisuus pyytää tarvittaessa lisäselvitystä (=tarjota hakijalle mahdollisuus lisäselvityksen toimittamiseen) ja hakijan velvollisuus on esittää selvitystä vaatimuksensa perusteista.

Päätös annetaan hakijalle tiedoksi postitse sekä sähköisesti jätelautakunnalle ja tarpeellisilta osin jätehuolto-yhtiö Puhas Oy:lle. Tarvittaessa päätös annetaan tiedoksi myös muulle asianosaiselle. Päätöksistä vietään jätehuoltoviranomaisen hallinnoimaan asiakasrekisteriin tieto mm. päätöksen voimassaoloajasta ja päätöksen perusteella mahdollisesti tehtävistä muutoksista hakijan jätehuoltoon tai jätemaksulaskutukseen. Jätehuoltosuunnittelijan toimivalta jätemaksun kohtuullistamisasiassa ja maksusta tehdystä muistutusasiassa perustuu jätelautakunnan päätökseen 23.8.2012 § 65.

Jätemaksun kohtuullistamista tai perimättä jättämistä taikka laskusta tehtyä muistutusta koskeva päätös on määräaikainen ja tapauksesta riippuen koskee esim. kalenterivuotta, hakemuksessa esitettyä ajanjaksoa tai laskutuskautta. Mikäli päätöksellä muutetaan jätemaksun suuruutta, määrätään maksu taksasta poiketen maksuunpantavaksi (jos sitä ei vielä ole kyseiseltä vuodelta laskutettu) tai jo maksettua maksua palautettavaksi jätelain 83 §:n mukaisesti.

Päätös koskee hakijaa. Myönteiseen päätökseen kirjataan hakijalle velvoite ilmoittaa jätehuoltoviranomaiselle tai jätehuoltoyhtiölle kiinteistön käytön tai hallinnan muutoksista sekä tarvittaessa muista seikoista, joiden perusteella päätös raukeaa.

Päätöksestä voi siihen liitetyn valitusosoituksen mukaisesti valittaa Itä-Suomen hallinto-oikeuteen jätelain 137 §:ään perustuen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Hallinto-oikeuden antamasta päätöksestä on mahdollista valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen ainoastaan silloin, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

1.2 Jätemaksun kohtuullistamisen periaatteet

Jätemaksun kohtuullistaminen ei pääsääntöisesti ole mahdollista kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen piirissä olevalle kiinteistön haltijalle (eli jos käytössä on oma tai kimppa-astia). Tällöin maksut määräytyvät lähinnä astiakoon ja tyhjennyskertojen perusteella. Seuraavat periaatteet koskevat sekajätteen aluekeräyksen piiriin kuuluvia kiinteistöjä.

1.2.1 Vakituisen asunnon jätemaksun kohtuullistaminen

Kohtuullistamisharkinta: Vakituisen asunnon jätemaksun kohtuullistamista voidaan harkita, mikäli

- kiinteistö on tyhjillään
 - esim. ainoa asukas tai kaikki asukkaat ovat pysyvässä tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa, tai asukkaat asuvat yhtäjaksoisesti ulkomailla
- ainoa asukas tai kaikki asukkaat asuvat esim. työn tai opiskelun vuoksi toisella paikkakunnalla
 - esim. arkisin asutaan eri paikkakunnalla

- asuntoa remontoidaan perusteellisesti, remonttijätteen jätehuolto on järjestetty erikseen, eikä asunnossa asuta remontin aikana
- kiinteistön jätehuolto on erityisen vaikea järjestää: kiinteistöltä on aluekeräyspisteeseen tavanomaista pidempi matka eikä piste ole yleisten asiointireittien varrella, eikä kiinteistökohtainen jätteenkuljetus omaa tai lähikiinteistön kanssa yhteistä jätteenkäsittelyä käyttäen ole mahdollista.

Mikäli jätemaksua kohtuullistetaan, päätös on määräaikainen ja annetaan enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kiinteistön omistajalla/haltijalla on velvollisuus ilmoittaa olosuhteiden muutoksista jätehuoltoviranomaiselle. Päätöksen rauettua kiinteistön haltija voi hakea maksun kohtuullistamista uudestaan.

Kohtuullistamistapa: Vakituisen asunnon jätemaksuja kohtuullistettaessa tapauskohtaisen harkinnan perusteella voidaan

- aluekeräysmaksu kohtuullistaa yhden hengen talouden aluekeräysmaksuksi
- vakituisen asunnon aluekeräysmaksu ja/tai perusmaksu kohtuullistaa vapaa-ajan asunnon vastaviksi maksuiksi
- kohtuullistaa maksut siten, että peritään vain vapaa-ajan asunnon perusmaksu
- kohtuullistaa aluekeräysmaksua siten, ettei sitä peritä tietyltä ajanjaksolta (osa vuodesta)
- kohtuullistaa aluekeräysmaksua pienentämällä sitä prosentuaalisesti (kun jätehuolto erityisen vaikea järjestää).

1.2.2 Vapaa-ajan asunnon jätemaksun kohtuullistaminen

Huom! Jätetaksan mukaisesti maksujen määräämisessä ja kohtuullistamisharkinnassa tyhjilleen jäänyt asuintalo, jossa ei ole vakinaista asukasta, rinnastetaan vapaa-ajan asuntoon.

Kohtuullistamisharkinta: Vapaa-ajan asunnon jätemaksun kohtuullistamista voidaan harkita, mikäli

- vapaa-ajan asuinkiinteistön asuinrakennus on asumiskelvoton
- kiinteistön jätehuolto on erityisen vaikea järjestää: kiinteistöltä on aluekeräyspisteeseen tavanomaista pidempi matka eikä piste ole yleisten asiointireittien varrella, eikä kiinteistökohtainen jätteenkuljetus omaa tai lähikiinteistön kanssa yhteistä jätteenkäsittelyä käyttäen ole mahdollista
- vapaa-ajan asuinkiinteistön ainoa omistaja on pysyvässä laitoshoidossa, mikä estää kiinteistön käytön, eikä kiinteistöä käytä kukaan muukaan
- tyhjilleen jäänyt, esim. kuolinpesän omistukseen siirtynyt, vakinaiseen asumiseen tarkoitettu talo on todistettavasti myynnissä.

Kohtuullistamistapa: Vapaa-ajan asunnon jätemaksuja kohtuullistettaessa tapauskohtaisen harkinnan perusteella voidaan

- kohtuullistaa maksut siten, että peritään vain vapaa-ajan asunnon perusmaksu
- kohtuullistaa aluekeräysmaksua pienentämällä sitä prosentuaalisesti (kun jätehuolto erityisen vaikea järjestää); käytännössä maksu on määrätty 30 % taksan mukaista maksua alhaisemmaksi, mikäli lähimmälle aluekeräyspisteelle on matkaa yli 30 kilometriä ja kiinteistökohtainen jätteenkuljetus omaa tai lähikiinteistön kanssa yhteistä jätteenkäsittelyä käyttäen ei ole mahdollista.

Vapaa-ajan asunnon jätemaksun kohtuullistamiseen ei vaikuta se, jos jätteitä kuljetetaan vakituisen asunnon jätteenkäsittelylaitokseen. Jätteen hävittäminen polttamalla on kielletty kuntien ympäristösuojelumääräyksissä, eikä jätemaksua kohtuullisteta polttamisen perusteella. Myöskään useiden vapaa-ajan tai vakinaisten asuinkiinteistöjen omistaminen yhden kunnan tai jätelautakunnan kuntien alueella ei ole peruste maksujen kohtuullistamiseen, sillä jätehuolto on järjestettävä kullekin kiinteistölle.

1.3 Jättemaksun perimättä jättäminen

Jättemaksun kokonaan perimättä jättäminen voi tulla kyseeseen seuraavissa tilanteissa:

- asuinrakennus-/rakennukset ovat asuinkelvottomia, eikä kiinteistöä voida käyttää edes vapaa-ajan asumiseen
- kiinteistön käyttö on muuttunut ja aiemmin asumiseen tarkoitettujen rakennusten käyttötarkoitus on muutettu (kunnan rakennusvalvonnasta haettava käyttötarkoituksen muutos)

Molemmissa edellä mainituissa tilanteissa kiinteistön haltijan on liitettävä hakemukseen rakennus- tai terveystalvontaviranomaisen lausunto tai muu asiantuntijaselvitys rakennuksen asuinkelvottomuudesta taikka selvitys käyttötarkoituksen muutoksesta. Harkinta tehdään tapauskohtaisesti. Jättemaksun perimättä jättämispäätös on pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa oleva. Päätös raukeaa ilman erillistä päätöstä, mikäli kiinteistöllä oleva rakennus kunnostetaan tai kiinteistölle rakennetaan uusi asuinrakennus. Muutoksista tulee ilmoittaa jätehuoltoviranomaiselle.

Jos kiinteistö todetaan asuinkelvottomaksi ja sitä koskevat jättemaksut päätetään jättää perimättä toistaiseksi voimassa olevalla päätöksellä, loppuu kiinteistön jätehuollon järjestämisvelvollisuus ja maksuvelvollisuus. Tapauskohtaisesti, asuinkelvottomuuden harkinnan perusteella päätös voi olla myös määräaikainen ja tällöin asia käsitellään maksun kohtuullistamisena (ks. kohta 1.2.2).

2 Jätehuoltomääräyksistä poikkeaminen

Yleisimmin jätehuoltomääräyksistä poikkeamishakemukset koskevat kiinteistökohtaisen jäteastian tyhjennysten keskeyttämistä tai tyhjennysvälin pidentämistä. Maksimissaan kolmen kuukauden pituisesta keskeytyksestä tai yksittäisen tyhjennyksen perumisesta voi sopia suoraan jätehuoltoyhtiö Puhas Oy:n kanssa. Myös silloin, kun vakinainen asuminen kiinteistöllä päättyy, voidaan jäteastian tyhjennykset sopia vain kesäajalle ilmoittamalla jäteyhtiöön.

Jätelain 91.3 §:n mukaan kunnan jätehuoltomääräyksissä määrätty viranomainen voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen jätehuoltomääräyksen noudattamisesta siinä mainituin perustein. Joensuun alueellisen jätelautakunnan yleisten jätehuoltomääräysten 29 §:n mukaan määräysten noudattamisesta voidaan jätelautakunnan päätöksellä yksittäistapauksessa erityisestä syystä myöntää poikkeus. Jätelautakunta on päätöksellään 25.10.2012 § 103 siirtänyt toimivallan jätehuoltomääräyksistä poikkeamisasiassa jätehuoltosuunnittelijalle.

Jätehuoltomääräyksistä poikkeamista haetaan kirjallisesti joko tätä varten olevalla lomakkeella tai vapaamuotoisella hakemuksella. Hakijan tulee kertoa, mitä hakemus koskee (mitä poikkeusta haetaan), perustella hakemus, toimittaa tarvittaessa hakemuksen perusteluita selventävät liitteet ja allekirjoituksellaan vakuuttaa antamansa tiedot oikeiksi. Lomakkeen saa jätehuoltoviranomaisen verkkosivuilta tai jätehuoltoviranomaiselta. Poikkeamishakemus osoitetaan ja toimitetaan jätehuoltoviranomaiselle.

Jätehuoltoviranomainen tarkistaa hakemuksen ja pyytää tarvittaessa hakijaa esittämään lisäselvitystä vaatimuksensa perusteista tai muutoin täydentämään hakemusta asettamaansa määräaikaan mennessä. Tarvittaessa pyydetään lausunto esim. Puhas Oy:ltä tai valvontaviranomaiselta. Asiat käsitellään vireilletulojärjestyksessä ja hakijalle annetaan kirjallinen päätös.

Jätehuoltomääräyksistä poikkeamista koskeva päätös on pääsääntöisesti määräaikainen ja tapauksesta riippuen koskee esim. kalenterivuotta tai hakemuksessa esitettyä ajanjaksoa. Päätös koskee hakijaa. Myönteiseen päätökseen kirjataan hakijalle velvoite ilmoittaa jätehuoltoviranomaiselle tai jätehuoltoyhtiölle kiinteistön käytön tai hallinnan muutoksista sekä tarvittaessa muista seikoista, joiden perusteella päätös raukeaa. Päätöksestä voi siihen liitetyn valitusosoituksen mukaisesti valittaa Itä-Suomen hallinto-oikeuteen jätelain 137 §:ään perustuen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Jäteastian tyhjennysten keskeyttäminen

Jäteastian tyhjennysten keskeytys kolmea kuukautta pidemmäksi ajaksi voi olla perusteltua esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- vakinainen asuinkiinteistö-/rakennus on myynnissä
- väliaikainen ulkomailla asuminen
- omistuksen siirtyminen kuolinpesälle (keskeytys pesän selvityksen ajaksi)
- vakituisen asukkaan tilapäinen sairaala- tai kuntoutusjakso tai pysyvään laitoshoitoon siirtyminen
- epäselvät kiinteistön omistussuhteet

Keskeytys voidaan myöntää pääsääntöisesti vain silloin, jos kiinteistö/rakennus on esimerkiksi edellä mainituista syistä kokonaan käyttämättä. Jos sitä käytetään esimerkiksi satunnaiseen yöpymiseen tai vapaa-ajan asuntona, on jäteastian tyhjennykset sovitettava käytön mukaiseksi.

Jäteastian tyhjennysvälin pidentäminen

Jätehuoltomääräysten mukaisesti pisin mahdollinen tyhjennysväli sekajäteastialle on 12 viikkoa, kun biojäte lajitellaan erikseen. Jos biojätettä ei lajitella erilleen sekajätteestä, on pisin tyhjennysväli 4 viikkoa. Ympäristöhaittojen välttämiseksi (mm. hajuhaitat ja haittaeläimet) pidempiä tyhjennysvälejä ei sallita.

Muut asiat

Muista jätehuoltomääräysten kohdista haettavat poikkeamiset ovat harvinaisia. Tarvittaessa ne käsitellään tapauskohtaisesti, eikä tarvetta periaatteiden määrittelylle ole ollut.

Kiinteistön jätehuollon järjestämisvelvollisuudesta ja kunnan jätehuoltojärjestelmään kuulumisesta ei voida myöntää poikkeamista mm. vakinaiseen ja vapaa-ajan asumiseen tarkoitetuille kiinteistöille. Nämä velvollisuudet perustuvat jätelakiin, eikä niistä voi poiketa kunnallisilla määräyksillä.

3 Ennen vuotta 2012 tehdyt päätökset

Ennen alueellisen jätelautakunnan perustamista (v. 2012) osakaskuntien viranomaisten tekemät päätökset voidaan ottaa uudelleen tarkasteltavaksi. Toistaiseksi voimassa olevat päätökset, jotka koskevat esim. maksun kohtuullistamista, jätehuollosta vapauttamista tai jätehuoltomääräyksistä poikkeamista, voidaan ottaa uudelleen käsittelyyn kuntalaisten yhdenvertaisen aseman turvaamiseksi sekä jätelainsäädännössä tapahtuneiden muutosten huomioimiseksi. Aiemman päätöksen perusteiden täytyminen tarkastellaan nykytilanteessa ja asiasta tehdään uusi päätös.